

tunk K-i irányban és a bányagödrök mentén 3 szelvényt jelöltünk ki.

Öt új bányagödröt találtunk, amelyből hármát tárunk fel teljesen, a nagy terjedelmű 2 sz. objektum részben tisztázatlan, a 4. sz. objektum pedig csak metszetben látszik egyelőre. A kibontott objektumok részben értelmezik a 2005-ben megfigyelt jelenségeket is. A bányagödrökben közvetlen korhatározó leleteket nem találtunk, az 1. sz. objektum mellett voltak helyidegen anyagból készült eszközök (ütőkövek, kalapács). A sárga löszös kitöltésű gödrök esetében felmerül viszonylag korai (Würm végi) datálás is. A területen a következő objektumokat különítettük el:

2007/1 objektum: Az árok 0–5 m közötti szakaszán, az árok és a II. szelvény közti tanúfal alatt kisméretű, kb. 1,8 m hosszú, 1,2 m széles, 0,6 m mély, alul sárga mállott márgás, löszös kitöltéssel, felette kőzettörmelék. Sok, részben megmunkált tűzkőtörmelékkel. A gödör szegélye mentén ütőkövek (az árokban egy és a szelvényben több). Teljes mértékben feltártuk.

2007/2 objektum: Az árok 15–20 m közötti szakaszán és az I. szelvényben a szálkőzet leszakadó É–D irányú pereme mellett sekély folyosószerű képződmény, az árokba eső részén lemélyített gödör. Keleti irányba kb. 1,5 m széles pillér osztja két részre, a K-i rész alja fehér, összecementált mészmárga, tűzkőgumókkal. Kitöltése vörös agyagos kőzettörmelék, alul sárgás mészmárga. A lapos részen kevés tűzkő a törmelékben, a gödör mélyebb részén sok tűzkő. Megfigyelhető méretei: min. 4 m széles, belső mélyebb gödre 1,7×1,2(?) m, mélysége 0,9 m. A „pillér” vastagsága 1,2–1,8 m közötti, hossza 2,4 m (É felé folytatódik). Nagyobb részét feltártuk, de nem kizárt, hogy összefügg a 2005-ben feltárt törmelékfelszínnel.

2007/3 objektum: Az árok 9–12 m szakaszán és a III. szelvényben (D és É rábontás) kitöltése vörös agyagos kőzettörmelék, alul sárgás löszös mészmárga. Teljes mértékben feltártuk. Hossza 3,1 m, szélessége 1,7 m, legnagyobb mélysége 0,7 m. Oldalában nagyobb méretű tűzkőgumók, sok tűzkő (tömb, gumó) került elő belőle. A gödör D-i részén lépcsős „lejárót” figyelhettünk meg. A gödörtől DNy felé 0,8×0,3 m kiterjedésű, 0,45 cm mélységű gödör volt a szálkőzetben (nem jelöltük külön objektumnak), vagy valószínűleg próbagödör.

2007/4 objektum: Az árok 20–25 m közötti szakaszán jelentkezett elsősorban a D-i metszetfalban. Valószínűleg D felé nyílt. Kitöltése homokos, löszös, alatta vörös agyagos kőzettörmelék. Sok kovattörmelék került elő a tetejéről. Az árokban 0,8 m mélységig tudtuk megfigyelni, valós méreteit nem ismerjük.

2007/5 objektum: Az árok 0–5 m és 5–10 m közti tanúfala alatt kisebb gödör. Hossza 1,2 m, megfigyelt szélessége >1 m. Mélysége 0,5 m. Kitöltése löszös mészmárga. A peremi részeket kivéve teljesen feltártuk.

A feltárt objektumokat összevetettük a korábbi objektumokkal és a geofizikai felméréssel. A gödrök helye rendre a kimutatott anomáliákkal esett egybe.

A leletanyag a Magyar Nemzeti Múzeumba került.

Munkatársak: Regenye Judit, Simán Katalin régészek, Holl Balázs geodéta.

T. BÍRÓ KATALIN

248. Nádudvar határa

(Hajdú-Bihar megye) U, B, Sza, A

A Nádudvar–Hajdúszoboszló között lefektetett gázvezeték javítási és építési nyomvonalra több régészeti lelőhelyet érintett, melyek területén a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága 2007-ben megelőző feltárást végzett. A térinformatikai méréseket és feldolgozást az Archeodata Bt. folytatta.

Büte I.: A településtől É-ra október 1. és november 7. között végeztük a feltárást. A lelőhely földművelés alatt álló területen helyezkedik el egy alacsony földháton. A gázvezeték közel 200 m hosszan haladt keresztül egy avar kori telepen. Feltártuk egy valószínűleg avar kori tanya 1 épületét és a hozzá tartozó 2 árkot. A ház 3×4 m nagyságú, négyzetes alakú, közepesen mély, egyenes falú, melynek padlóját többször megújították. A két árok É–D-i tájolású, sekély, rézsús falú. Leletanyaga nagyon szegényes kerámiatöredék és állatcsont.

Demeri-kút: A Kösely-pataktól K-re, a Sebes-halomtól D-re a Hortobágyi Nemzeti Park területén október 1. és november 7. között végeztük a feltárást. A lelőhely védett legelőn helyezkedik el egy hosszan elnyúló, alacsony földháton. A kivitelezési munkák közben néhány sötét objektum feltárást észleltünk az árok oldalában és sok római császárkori (szarmata) kerámiadarabot, állati csontokat és paticsot találtunk a kitermelt földben. A nyomvonal közel 850 m hosszan haladt keresztül a szarmata telepen. Feltártunk 7 neolitikus, 2 bronzkori, 38 szarmata objektumot. Az őskori jelenségek a lelőhely Ny-i, míg a szarmata gödrök a K-i részén találhatók. A megfigyelt jelenségekből 1 sír, 1 épület, 2 árok, 43 gödör.

A zsugorított csontvázas gyermeksír valószínűleg őskori, melléklet nélküli.

A *neolitikus* gödrök nagyméretűek, mélyek, befelé szűkülő falúak. A kút kerek, 1,4 m átmérőjű és tartószerkezetnek nyomát nem észleltük. Leletanyaguk nagyon gazdag, rengeteg kerámiatöredéket (oltárt is), állatcsontot, paticsdarabot, orsógombot, csonteszközöket, kagylókat, őrlőkődarabot, obszidiánt találtunk.

A két közepes méretű, mély, enyhén öblösödő falú bronzkori gödör kerámiatöredékekben nagyon gazdag volt. A szarmata objektumok legnagyobb része méhkas alakú gödör, melyek általában 1–2 m átmérőjűek és 0,4–2 m mélyek. Néhány gödör alján vörös, átégett réteg volt, ezekben az objektumokban az állatcsontok aránya megnőtt. A településen előkerült leletanyag összetétele nagyjából megegyezik a hasonló korú falvak szokásos leleteivel.

A kerámia legnagyobb részét a különböző méretű, kézi korongon készült, homokkal soványított fazekak

töredékei alkotják. Formájuk és méretük nagyon változatos. A kisméretű pohárkától a hombárig minden megtalálható. Színük a vörössárgától a barnán át a szürkéig változott. A lakóház félig földbe mélyített, felmenő fal nélkül, formája négyzetes, alapterülete kb. 2–4×4 m, kemence és nyílt tűzhely nyomát nem észleltük. A ház betöltésében kevés leletanyagot találtunk. A két árok É–D-i irányú, sekély, rézsűs falú és egyenetlen aljú.

KOLOZSI BARBARA

249. Nógrád, Vár

(Nógrád megye) Kk, Tö

2007. szeptember 17–28. között folytatódott a vár kutatása. Az udvari rétegsor megismerése céljából 5×5 m-es szelvényt nyitottam a külső vár udvarának ÉNy-i részén. Az Új-bástyához felvezető rámpa legkorábban a török kor végén létesülhetett, a feltárás előtt támfalnak tűnő pofafala kötés nélkül lazán egymásra helyezett kövekből és leomlott faltömbökből összerótt támasztéknak bizonyult. A kövek közül előkerült modern kerámia alapján elképzelhető, hogy csak a 20. sz. első felében létesítették. A rámpát megelőzi egy paticsal feltöltött, a 17. századra keltezhető gödör. Kibontottunk egy törmelékes feltöltésű gödröt is, melyet pipatöredék és írókázott kerámia keltez a 17. sz. közepére, második felére. E gödör átvágott egy megújított, agyagba rakott kövekből álló földbe mélyített épületet, melynek betöltéséből II. Mátyás denárját gyűjtöttük. A pincyszerű helyiség egy sekély, késő középkori jellegű leletanyagot tartalmazó beásásba mélyült. E beásás elmetszett egy alapozási árokkal határolt, egykor kissé a földbe mélyített agyagpadlós épületet és ennek égett pusztulási rétegeit. Ez utóbbiak egyikéből I. Ulászló denárja került elő. Árpád-kori objektum nem került elő, bár a 15. századi agyagpadló által lefedett területen (melynek feltárására anyagi okokból már nem kerülhetett sor) létezésüket kizárni nem lehet. Az altalaj egyébként a „barbakánban” megismert tömör, köves, szürke kőporos konglomerátum. A középkori rétegekből rézveretek, számszeríj-dió, egyéb csontfaragványok és apró üveg-töredékek is előkerültek.

Munkatárs: Richter Éva régész.

TOMKA GÁBOR

250. Nyírbátor, Ipari Park

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B?

2007. március 27–28-án megelőző feltárást végeztünk egy gyárberuházás területén (hrsz.: 081/3).

Korábban a honvédség, majd a határőrség által lőtérként használt részen, 2006. november 23-án Babolcsi Andrea a nyíregyházi Jósa András Múzeum régésze, Bakos János ugynezen intézmény technikus a valamint Bálint Marianna és Aranyos Annamária a KÖH Debreceni Regionális Irodájának régészei hely-

színelésük alkalmával őskori (bronzkori?) lelőhelyet regisztráltak.²⁸

A területről előzőleg 30 cm, helyenként akár 1,5 m vastag humuszt távolítottak el. A telken szondaárkainkkal hamarosan objektumfoltokra figyeltünk föl, de azok a tűzéségi tevékenység nyomainak bizonyultak, bár az elszíneződésekből szórványosan előkerült néhány darab bronzkori cserép. Az egykori lelőhely valószínűleg már korábban megsemmisült.

Munkatársak: Almássy Katalin, Istvánovits Eszter régészek, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Németh Andrea és Subert Csilla adatrögzítők.

PINTYE GÁBOR

251. Nyíregyháza-Rozsrét, Marsó Kft. telepétől É-ra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B?, Sza

2007. október 4-én régészeti helyszínelést végeztünk a területen. A vizsgált 139 000 m² nagyságú terület Nyíregyházától D-re, a 4. sz. főút K-i oldalán, a nyíregyházi felüljáró, a telephely és a Nyíregyháza–Debrecen vasútvonal között található. Felszínét több É–D irányú homokhát tagolja; É-i és DK-i, magasabban fekvő negyedében őskori és császárkori cserepeket gyűjtöttünk.

A leletek a nyíregyházi Jósa András Múzeumba kerültek.

Munkatárs: Szegfű László.

SCHOLTZ RÓBERT

252. Nyírlugos, Szabadságtelek (Szennyes-pusztá) (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Á

2007. április 16-án régészeti felügyeletet láttunk el az egykori Szabadság Tsz telepétől K-re eső területen. A felállítandó villanyoszlopoknak ásott alapgödröket ellenőriztük. Ezekben régészeti jelenséget nem észleltünk, de az oszlopsor közvetlen közelében a telepről kivezető műútról D-re leágazó, majd Ny felé futó dűlőút mentén, attól közvetlenül K-re egy lelőhelyet találtunk. A mocsaras, vizenyős részek között húzóódó, alacsony, nyárfaerdővel frissen telepített homokháton egy gyér leletanyagú bronzkori és Árpád-kori cserepekkel jelentkező felszíni telepnyomot regisztráltunk. A lelőhely becült kiterjedése 60×80 m.

Munkatárs: Almássy Katalin.

PINTYE GÁBOR

253. Orfú, Pécsi-tó

(Baranya megye) Ró

2007. május 23-án bejelentés nyomán helyszíni szemlét végeztünk a medertisztítás céljából ideiglenesen csökkentett vízszintű tónál, melynek medrében római kori

²⁸ JAM RégAd.: 2007.31.